

TALL 123

Epileg

Los dos campanars

- Doncs, què us heu fet, superbes abadies,
Marcèvol, Serrabona i Sant Miquel,
i tu, decrepit Sant Martí, que umplies
aqueixes valls de salms i melodies,
la terra d'àngels i de sants lo cel? 5
- Doncs, què n'heu fet, oh valls!, de l'asceteri,
escola de l'amor de Jesucrist?
On és, oh soledat!, lo teu salteri?
On tos rengles de monjos, presbiteri,
que, com un cos sens ànima, estàs trist? 10
- D'Orsèolo a on és lo dormitori?
La celda abacial del gran Garí?
On és de Romualdo l'oratori,
los pal·lis i retaules, l'or i evori
que entretallà ha mil anys cisell diví? 15
- Los càntics i les llums s'esmortüïren;
la rosa s'esfullà com lo roser;
los himnes sants en l'arpa s'adormiren,
com verderoles que en llur niu moriren
quan lo bosc les oïa més a pler. 20
- Dels romànics altars no en queda rastre,
del claustre bizantí no en queda res;
caigueren les imatges d'alabastre
i s'apagà sa llàntia, com un astre
que en Canigó no s'encendrà mai més. 25
- Com dos gegants d'una legió sagrada
sols encara hi ha drets dos campanars:
són los monjos darrers de l'encontrada,
que ans de partir, per última vegada,
contemplen l'enderroc de sos altars. 30
- Són dues formidables sentinelles
que en lo Conflent posà l'eternitat:
semblen garrics los roures al peu d'elles;
les masies del pla semblen ovelles
al peu de llur pastor agegantat. 35

TALL 124

Una nit fosca al seu germà parlava
lo de Cuixà: –Doncs, que has perdut la veu?
Alguna hora a ton cant me desvetllava,
i ma veu a la teva entrelligava
cada matí per beneir a Déu. 40

–Campanes ja no tinc –li responia
lo ferreny campanar de Sant Martí–.
Oh!, qui pogués tornar-me-les un dia!
Per tocar a morts pels monjos les voldria;
per tocar a morts pels monjos i per mi. 45

Que tristos, ai, que tristos me deixaren!
Tota una tarda los vegí plorar;
set vegades per veure'm se giraren;
jo aguaito fa cent anys per on baixaren:
tu, que vius més avall, no els veus tornar? 50

–No! Pel camí de Codalet i Prada
sols minaires obiro i llauradors:
diu que torna a son arbre la niuada,
mes, ai!, la que deixà nostra brancada
no hi cantarà mai més dolços amors. 55

Mai més! Mai més! Ells jauen sota terra;
nosaltres damunt seu anam caient:
lo segle que ens deu tant, ara ens aterra,
en son oblit nostra grandor enterra
i ossos i glòries i records se'ns ven. 60

–Ai!, ell ventà les cendres venerables
del comte de Rià, mon fundador;
convertí mes capelles en estables,
i desniats los àngels pels diables
en eixos cims ploraren de tristor. 65

I jo plorava amb ells i encara ploro,
mes, ai!, sens esperança de conhort,
puix tot se'n va, i no torna lo que enyoro,
i de pressa, de pressa, jo m'esfloro,
rusc on l'abell murmuriós s'és mort. 70

TALL 125

–Caurem plegats –lo de Cuixà contesta–.
Jo altre cloquer tenia al meu costat:
rival dels puigs, alçava l'ampla testa,
i amb sa sonora veu, dolça o feresta,
estrafeia el clarí o la tempestat. 75

Com jo, tenia nou-cents anys de vida,
mes, nou Matusalem, també morí;
com Goliat al rebre la ferida,
caigué tot llarg, i ara a son llit me crida
son insepult cadavre gegantí. 80

Abans de gaire ma deforme ossada
blanquejarà en la vall de Codalet;
lo front me pesa més, i a la vesprada,
quan visita la lluna l'encontrada,
tota s'estranya de trobar-m'hi dret. 85

Vaig a ajaure'm també; d'eixes altures
tu baixaràs a reposar amb mi,
i, ai!, qui llaure les nostres sepultures
no sabrà dir a les edats futures
on foren Sant Miquel i Sant Martí.– 90

Aixís un vespre els dos cloquers parlaven;
mes, l'endemà al matí, al sortir lo sol,
recomençant los càntics que ells acaben,
los tudons amb l'heurera conversaven,
amb l'estrella del dia el rossinyol. 95

Somrigué la muntanya engallardida
com si estrenàs son verdejant mantell;
mostrà's com núvia de joiells guarnida
i de ses mil congestes la florida
blanca esbandí com taronger novell. 100

Lo que un segle bastí l'altre ho aterra,
mes resta sempre el monument de Déu;
i la tempesta, el torb, l'odi i la guerra
al Canigó no el tiraran a terra,
no esbrancaran l'altívol Pirineu.

Epíleg. Los dos campanars dins *Canigó*

Volum segon de "Totes les Obres" de Jacint Verdaguer: "Poemes llargs .Teatre", a cura de Joaquim Molas i d'Isidor Cònsul, Barcelona: Proa, 2003.

Reproducció autoritzada per Grup 62.